

Ik&Ko. Een hulp voor het onderwijs aan NT2 leerders... of niet?

Wie met een NT2 methode werkt, vraagt zich wel eens af of de methode ook werkelijk helpt. Voldoet het aan de voorwaarden waaraan een NT2 methode moet voldoen? Ik werk zelf met het programma Ik&Ko. Vanuit nieuwsgierigheid wil ik weten of deze voldoet aan de kenmerken van een goed NT2 programma. Collega's hebben dezelfde vraag. Vandaar mijn onderzoek. Ik hoop in dit artikel antwoorden te kunnen geven op de volgende vragen:

Is het woordenschatonderwijs in het thema *Speel je mee* van het programma *Ik en Ko* voor groep 1-2 geschikt voor NT2 taalleerders, die minder dan 1000 woorden in hun passieve en/of actieve woordenschat hebben? D.w.z.

- a) zal het taalaanbod voor deze kinderen begrijpelijk zijn?
- b) zullen deze kinderen er de doelwoorden van leren?

Om te kunnen beoordelen of Ik&Ko een goede methode is en antwoord op bovenstaande vraag te geven, moet ik het thema onder de loep gaan nemen en natuurlijk ook kijken naar de visie en uitgangspunten die de methode beoogt¹.

Voor wie is Ko bedoeld?

De makers van Ik&Ko pretenderen dat het programma/methode bij uitstek geschikt is voor het gebruik in meertalige groepen. Daarmee wordt bedoeld voor wie het Nederlands de eerste taal is, maar ook voor wie het Nederlands de tweede, derde of ... taal is.

Doelstellingen en uitgangspunten van Ik&Ko?

Het hoofddoel is een basis te leggen voor de Nederlandse taalvaardigheid, zodat leerlingen met een dusdanige taalvaardigheid aan groep 3 beginnen, zoals dat in de eindtermen van de SLO² is neergelegd. De nadruk ligt bij kleuters op beginnende geletterdheid (gespreksvaardigheid, begrijpend luisteren, institutionele interactie, informatie geven, gebruik maken van middelen en taalbeschouwing).

De uitgangspunten van Ko zijn gebaseerd op opvattingen over goed onderwijs aan jonge kinderen en op de behoeften en wensen uit de praktijk. Die uitgangspunten komen tot uiting in de activiteiten. Die activiteiten:

- doen een beroep op de actieve betrokkenheid van kinderen;
- zijn speels van opzet en prikkelen en stimuleren jonge kinderen om dingen zelf te ontdekken;

- bieden een rijk taalaanbod met mogelijkheden om ook taalvaardige leerlingen uit te dagen;
- lokken interactie uit tussen u en de kinderen en tussen kinderen onderling;

Aantal activiteiten per thema.

Ik&Ko maakt onderscheid tussen twee verschillende groeperingen; de grote groep en de kleine groep. Er zijn per thema 12 activiteiten gepland. 6 grote- en 6 kleine groepsactiviteiten. In een kleine groep is het spreekbeurtrendement hoog. Kinderen krijgen veel gelegenheid te spreken. Het is daarom aan te raden veel kleine groepsactiviteiten te plannen. In de planning komt iedere activiteit eenmalig voor.

- vinden deels plaats in kleine groepen van ongeveer 4 á 5 kinderen en deels in de grote groep;
- kunnen in willekeurige volgorde uitgevoerd worden.

Woordenschatuitbreiding is een belangrijke doelstelling van Ik&Ko. In elke activiteit wordt er aandacht besteedt aan de betekenis van een aantal woorden. Dit gebeurt op een intentionele, maar indirecte manier. De kinderen zijn op een actieve manier betrokken bezig met het uitvoeren van de activiteit en zijn zich er niet bewust van dat zij op dat moment ook woorden leren. De leerkracht moet doelbewust de woorden aanbieden en op een bepaald moment even expliciet stilstaan bij de betekenis van die woorden.

De woorden worden gekozen naar de activiteit, zodat dit de selectie van de woorden bepaald. Het zijn betekenisvolle en functionele woorden. De betekenis kan van de context worden afgeleid.

¹ Handleiding Ik&Ko

² Stichting leerplan ontwikkeling. Internetadres: <http://www.slo.nl/>

Wanneer is een Nt2 methode een goede methode volgens de literatuur?

Taalmethodes in het algemeen.

De meeste taalmethodes gaan uit van het gemiddelde niveau van beheersing van de Nederlandse taal. Dat past min of meer bij de kinderen die de Nederlandse taal als moedertaal hebben. De taalmethoden zijn te weinig gericht op taalvererving. Er wordt te snel en te makkelijk aan woorden voorbij gegaan.³ Woorden worden even snel uitgelegd en niet herhaald. Beklijven doen de woorden op deze manier niet. De viertakt wordt niet of nauwelijks ingezet.

Kenmerken van een goede Nt2 methode⁴.

Er zijn een aantal kenmerken te noemen waaraan een goede Nt2 methode te herkennen is. Dit zijn onder andere de volgende kenmerken:

- ★ ruime aandacht voor woordenschat;
- ★ er worden veel nieuwe woorden geleerd;
- ★ de woorden hebben het juiste niveau;
- ★ de nieuwe woorden worden in een betekenisvolle context aangeboden;
- ★ de tekstdekking is $\geq 95\%$;
- ★ er zijn duidelijke aanwijzingen voor het semantiseren van woorden;
- ★ er zijn mogelijkheden voor het consolideren van woorden (minimaal 7 keer);
- ★ er zijn mogelijkheden om te controleren.

Ik&Ko in de praktijk.

Naast de bovenstaande kenmerken is het ook belangrijk dat een programma/methode handzaam is en een handvat biedt aan de leerkracht. Uit onderzoek is gebleken dat de meeste Nt2 methodes niet gericht zijn op taalvererving en dat het sterk afhankelijk is van de inzet van de leerkracht of kinderen er woorden al dan niet bij leren. Hoe wordt het programma Ik&Ko door de leerkrachten ervaren? Hoe ervaren zij het werken met het programma? Wat zien zij bij de kinderen voor reacties? Hebben zij het gevoel dat het programma nuttig is?

De theorie kan antwoord geven op heel veel vragen, maar het is ook belangrijk te weten wat de leerkrachten vinden. Het is belangrijk te weten hoe het programma in de praktijk werkt. Daarom heb ik de 6 leerkrachten van de groepen 1-2 gevraagd een enquête in te vullen. Dit hebben zij allen gedaan. Hieronder vindt u de conclusie die ik

kon trekken naar aanleiding van de antwoorden op de gestelde vragen.⁵

De ondervraagde leerkrachten vinden het programma Ik & Ko nuttig. Het biedt hen handvatten. Zij zijn matig tevreden over de verschillende werkvormen die worden gebruikt en vinden over het algemeen dat de activiteiten bij de beleving- en ervaringswereld van de kinderen passen. Al is dit niet voor ieder thema het geval.

De leerkrachten zijn minder tevreden over het niveau van de activiteiten. Zij vinden deze vaak te moeilijk voor echt taalzwakke kinderen. Kinderen begrijpen de opdrachten niet en moeten veel gebruik maken van taal. Dit geldt voor zowel de grote als de kleine groepsactiviteiten. Vaak zijn hierdoor de taalvaardige leerlingen aan het woord.

De thema's bieden weinig diepgang. De leerkracht moet er veel materialen bij halen. Dit geeft het programma soms aan en soms vinden de leerkrachten het nodig om een activiteit helderder te maken, om het te visualiseren. De thema's eisen hierdoor veel voorbereiding. Daardoor is het programma niet gebruiksvriendelijk te noemen.

De leerkrachten denken dat er te veel woorden worden geselecteerd. Er is namelijk niet genoeg ruimte voor het inslijpen van de woorden. De woorden worden niet vaak herhaald in andere aansluitende activiteiten. De leerkrachten twijfelen bij de functionaliteit van de gekozen woorden. Een aantal leerkrachten hebben het gevoel alsnog zelf de woorden te moeten selecteren.

De kinderen zijn vaak niet betrokken bij de activiteiten. Het kost regelmatig veel energie de kinderen weer

betrokken te laten zijn. Dit zijn zij in het begin wel, maar de aandacht en betrokkenheid verzwakt in de loop van de activiteit. Deze kan niet goed vastgehouden worden tot het eind. Vooral de taalvaardige kinderen zijn tijdens activiteiten aan het woord. De taalzwakke leerling hoor je nauwelijks. De kinderen komen onderling niet tot communiceren. Dit is de bedoeling in kleine groepsactiviteiten, maar dat gebeurt niet. De inbreng van de leerkracht is nodig. Of de kinderen het verhaal bij het thema *Speel je mee* ook helemaal begrijpen weten de leerkrachten niet zeker. Zij lezen interactief voor.

Enkele uitspraken van leerkrachten:

“Ik vind Ik&Ko geen leuke methode. De activiteiten zijn vaak te moeilijk voor echte taalzwakke leerlingen.”

“Je moet als leerkracht zelf heel veel materialen bij het thema halen. Dat vergt erg veel voorbereiding en tijd.”

³ Bacchini, S., van Dam, B. & Verhallen, M. (2003); artikel Taalmethodes als zinvol materiaal. *Toon*, 13-15.

⁴ van de Guchte, C. (2004); artikel taalmethodes op de basisschool: voldoende voor tweede taalleerders of niet? (2). *Toon*, 13-15.

⁵ U moet de conclusie lezen als het gemiddelde antwoord. Alle antwoorden zijn naast elkaar gelegd en vergeleken. Het meest gegeven antwoord is hier als standaard genomen.

Het knieboekverhaal heeft twee versies; de originele en vereenvoudigde versie. De vereenvoudigde versie is speciaal voor de kinderen die nauwelijks Nederlands praten en dus een heel lage woordenschat hebben. Zowel de vereenvoudigde als de originele versie worden voorgelezen. De kinderen kunnen soms antwoord geven op de vragen die gesteld worden naar aanleiding van het verhaal. Het valt hen op dat tijdens het lezen de aandacht verslapt en dat de kinderen er weer bijgehaald moeten worden, omdat zij wegglijden.

Is het taalaanbod in Ik&Ko begrijpelijk?

Nieuwe woorden leren door middel van een verhaal?

Om nieuwe woorden te kunnen leren moet je wat jou verteld wordt goed kunnen begrijpen. In het woordenschatonderwijs, vooral in de lagere groepen, wordt veel gebruik gemaakt van prentenboeken, zo ook in het programma Ik&Ko. Voorleesverhalen zijn een prima manier om nieuwe woorden aan te bieden. In de context van het verhaal en met ondersteuning van de prenten worden de woorden visueel gemaakt. Door de andere (bekende) woorden uit de tekst worden de betekenissen van de nieuwe woorden helder. Voorwaarde is dan wel dat de andere woorden van het verhaal wel bekend zijn. Anders kunnen de kinderen geen gebruik maken van deze strategie.

De tekstdekking van het knieboekverhaal Bankvoetbal uit het thema Speel je mee.

Kunnen Nt2 leerders het verhaal goed volgen? Is de taal voor hen begrijpelijk, waardoor de betrokkenheid groot is? Of is de tekst te moeilijk en gaat het verhaal aan hen voorbij? Op deze vragen kan ik na onderzoek antwoord geven. Ik heb het verhaal eens goed onderzocht op tekstdekking voor kinderen met een lage woordenschat. Een woordenschat van 1000 woorden of minder. De conclusie is dat de tekst voor deze kinderen niet geschikt is. In de tekst komen te veel moeilijke woorden voor. Zowel de vereenvoudigde als de originele tekst is te moeilijk. Beiden hebben ongeveer een dekking van 93%.⁶ Dat lijkt een klein verschil, maar op een tekst met veel woorden, kan dat aardig oplopen. Voor het knieboekverhaal betekent het dat de kinderen met een woordenschat van 1000 woorden, van de vereenvoudigde tekst 48 woorden **niet** kennen (totaal 740 woorden in de tekst) en van de originele tekst 75 woorden **niet** kennen (totaal 793 woorden in de tekst)

Voor kinderen met een woordenschat minder dan 1000 woorden is de tekst nog moeilijker. Hoe lager de woordenschat, hoe minder bekende woorden er in de tekst zullen staan, hoe lager de tekstdekking wordt.

Wat is nog meer belangrijk om een tekst te kunnen begrijpen?

In verhalen en prentenboeken wordt veel gebruik gemaakt van **impliciet** taalgebruik. Een verhaal kan natuurlijk niet te lang worden, anders haakt de lezer af. Daarom moet het verhaal kort zijn en als het ware in elkaar geschoven worden. Daardoor moet je eigenlijk tussen de regels doorlezen. Er wordt bijvoorbeeld gebruik gemaakt van verwijswaarden; "*Pinocchio keek naar de walvis. Wat was hij groot!*" Uit de zin moet je kunnen opmaken dat /hij/ verwijst naar de walvis. Dat is heel lastig voor kinderen en vooral voor tweede taalleerders.

Om een verhaal goed te laten lopen en het niet saai te laten worden, maakt de schrijver gebruik van veel verschillende woorden met dezelfde betekenis; **synoniemen**. Dit maakt dat er veel woorden bekend moeten zijn, die dezelfde betekenis hebben. Er moeten veel woorden in het geheugen zijn opgeslagen, samen met de betekenis in verschillende situaties en contexten. Want een toverkol is hetzelfde als een heks, maar dat moet je wel weten.

Ook het programma Ik&Ko maakt hier gebruik van in de verhalen. Hierdoor schiet niet alleen de tekstdekking tekort, maar wordt het begrijpen van de tekst nog eens extra bemoeilijkt door het gebruik van synoniemen, impliciete boodschappen en meerwoord-woorden zoals *volgende keer* en *het is goed afgelopen*. Deze woorden zijn niet los van elkaar te zien. Zij hebben met elkaar een geheel andere betekenis dan wanneer je ze los zou lezen.⁷

Wanneer wordt een tekst begrepen?

Een tekst wordt pas begrepen als meer dan 95% van de woorden in het verhaal bekend zijn. Dat wil zeggen dat als een verhaal bestaat uit 100 woorden er 95 woorden bekend moeten zijn, willen de kinderen het verhaal begrijpen en de betekenis van nieuwe woorden kunnen achterhalen.

dezelfde

⁶ O.a Damhuis, R. (1992); *Woordenlijst voor 4- tot 6- jarigen. Een streeflijst voor kleuters*. Rotterdam: Projectbureau OVB.

⁷ Verhallen, M. & Verhallen, S.; *Woorden leren woorden onderwijzen*. Bussum, 2003

Ander taalaanbod.

De spreeksuggesties die gedaan worden voor de leerkrachten laten zien dat ook hier te moeilijke taal gebruikt wordt. De vragen die gesteld moeten worden zijn te moeilijk. Bijvoorbeeld in de activiteit *Ik verveel me zo* staat onder andere het woord vervelen (zich) centraal. Het woord moet worden aangeleerd. De methode geeft als spreeksuggestie dat de leerkracht aan de kinderen in stadium 1 (hebben een heel lage woordenschat) vraagt; *verveel jij je ook?* Er wordt dan verondersteld dat het kind de woorden al kent en begrijpt. Bovendien wordt er te veel een beroep gedaan aan het voorspellen en redeneren. Dat is voor de taalvaardige kinderen al heel moeilijk, laat staan voor de taalzwakke kinderen. De kinderen moeten buiten het hier-en-nu denken en antwoord geven op de moeilijkste vragen; de 'waarom' vragen. *Waarom doen jullie de blokken in de tas? De dozen zijn vol, wat nu?* Dit zijn twee voorbeelden. Het geven van antwoord vraagt van kinderen een grote taalvaardigheid. Dus wordt er al vanuit gegaan dat de kinderen dit kunnen en een redelijke woordenschat en begrip van woorden hebben.

Eén, twee, drie, viertakt?

Wat is de viertakt?⁸

In het woordenschatonderwijs wordt gebruik gemaakt van een didactiek die in vier stappen worden toegepast; de viertakt.

Bij het **selecteren** is het belangrijk de meest doorzichtige woorden te kiezen. Doorzichtige woorden zijn woorden waarvan de betekenis meteen duidelijk is. Zelfstandige naamwoorden worden niet als verkleinwoord aangeboden of in het meervoud en met het lidwoord erbij. De woorden die gekozen worden, moeten voor de kinderen **functioneel** zijn en het moeten woorden zijn die **frequent** voorkomen. Functioneel wil zeggen dat de kinderen met de woorden uit de voeten kunnen in het dagelijks leven en dat deze woorden regelmatig voorkomt in de dagelijkse taal die zij horen.

In de onderbouw kunnen leerkrachten gebruik maken van de *Woordenlijst voor 4- tot 6- jarigen. Een streeflijst voor kleuters.*⁹ In deze lijst staan woorden die volgens tal van ondervraagde kleuterjuffen en -meesters nodig zijn en functioneel zijn. Per jaar moeten er ongeveer 1000 woorden bij worden geleerd. Dat komt neer op 25 á 30 woorden per week. Tweede taalleerders hebben echter al een achterstand. Zij moeten een **versnelling** doormaken om verdere achterstand op de

⁸ Pot, H. (2006); *Een lawine van woorden; Taal leren door (absolute) beginners met Puk & Ko en Piramide in Rotterdam* en Nulft, van den, D., Verhallen, M. *Met woorden in de weer.* Hoevelaken, 2002

⁹ O.a Damhuis, R.; *Woordenlijst voor 4- tot 6- jarigen. Een streeflijst voor kleuters.*

Nederlands talige leerling te voorkomen. Die hebben namelijk aan het begin van de basisschool al een voorsprong van ongeveer 4 jaar!

Het **semantiseren** gaat vooral via de drie uitjes:

 Uitbeelden

 Uitleggen

 Uitbreiden

Het is het overbrengen van de betekenis. Bij jonge kinderen en kinderen met een lage woordenschat, zal dit vooral gebeuren met het eerste uitje; het uitbeelden. Dit kan met behulp van afbeeldingen, foto's, handelingen enzovoorts. Zorg dat de afbeeldingen duidelijk zijn.

Zo wordt voorkomen dat er een verkeerde betekenis bij het woord opgeslagen wordt.

Figuur 1

Figuur 2

Figuur 1 laat **niet** meteen het plaatje bij een vork zien. Er ligt ook een lepel bij. Dat scheidt verwarring. Als je het woord niet kent zou de lepel ook nog de vork kunnen zijn. Het verkeerde beeld wordt bij het woord opgeslagen. Figuur 2 laat hier geen twijfel over. Dit is een stereotype voorbeeld van een vork. Zo zien de meeste kinderen een vork, ook thuis.

Stap 3 is het **consolideren**. Na het uitleggen moeten de woorden gaan beklijven.

Dit gebeurt alleen door herhalen en oefenen. Een woord moet minimaal 7x in verschillende contexten aangeboden worden. Bijvoorbeeld in een memorie, kwartet of bingo. Niet alleen klassikaal, maar ook in kleine groepjes of individueel. Misschien wel vooral individueel of in kleine groepjes. Hier is het spreekbeurtendement het hoogst. Ieder kind kan aan het woord komen. Hoe kleiner het groepje, hoe meer de kinderen kunnen oefenen en het woord actief gebruiken.

Als je weet dat er per week 25 á 30 woorden geleerd zouden moeten worden, wordt duidelijk dat hier tijd voor moet zijn. De vraag is of dit in de roosters past en of het programma Ik&Ko deze tijd ook geeft.

Weetje:

Het aantal woorden dat Ko per thema aanbiedt, is te weinig. Bij het thema *Speel je mee* zijn dit 72 woorden. Een thema duurt ongeveer 4 weken. Dat komt neer op 18 woorden per week.

Als laatste stap, stap 4, gaat de leerkracht **controleren** of de woorden geleerd zijn. Afhankelijk van het begin niveau van de kinderen, zal dit actief en/of passief zijn. Is dit niet het geval, moet er meer geconsolideerd worden. Deze controle hoeft niet los te staan van de activiteiten. Vaak kan de leerkracht tijdens de activiteit zien hoe ver het kind is.

Ko en de viertakt.

Ik heb gekeken naar het gebruik van de viertakt in de verschillende activiteiten van Ko. Ik heb vooral gelet op het consolideren. Ik heb ook mijn oog laten gaan over het selecteren en semantiseren, maar het consolideren blijft het speerpunt.

Selectie van woorden.

De geselecteerde woorden zijn vooral woorden die **na** de eerste duizend woorden aan bod komen. Soms kiest het programma woorden, die niet op de streeflijst voor kleuters staan¹⁰. Dat betekent dat er vooral veel aanbod is voor de kinderen met een woordenschat van minimaal 1000 woorden en hoger. De kinderen met een lagere woordenschat zijn hier nog niet aan toe. Zij moeten eerst nog de woorden leren die behoren tot de eerste 50- en/of eerste 200 woorden. Dit is de basis voor het leren van de moeilijker woorden. De woorden komen in clusters voor, maar dit zou nog meer kunnen. Gezien het feit dat er te weinig woorden zijn geselecteerd zouden er nog meer clusterwoorden gekozen kunnen worden dat geeft meer diepgang en verbreding. Wel geeft Ko suggesties voor extra woorden, maar dat is speciaal voor de taalvaardige leerling.

Semantiseren.

Het **semantiseren** of wel uitleggen van de woorden, wordt vooral gedaan via en met taal. Er is sprake van een **talig concept**. Kinderen moeten verwoorden wat zij zien of hoe zij iets aan gaan pakken. Om kinderen iets te laten verwoorden is veel vaardigheid in de taal vereist. Het programma gaat er vanuit dat kinderen dit al kunnen en veel betekenisaspecten hebben bij de woorden die

aangeboden worden en die gebruikt moeten worden om iets te kunnen vertellen. Er wordt wel gebruik gemaakt van visuele ondersteuning, van uitbeelden, maar dat is te weinig. Een leerkracht zal hier zelf aanpassingen moeten doen.

Er wordt in het programma soms een context gekozen die niet goed bij de activiteit of bij de te leren woorden past. In de activiteit *De speelgoedwinkel* van het thema *Speel je mee* moeten de kinderen betalen met knikkers. Hierdoor kan het gebeuren dat er bij het beeld een verkeerde betekenis geleerd wordt. Waarom kiest Ko er niet voor om gewoon knikkers (speelgoed) te kopen met geld?

De contexten moeten een helder beeld scheppen voor de te leren woorden en erbij passen. Zonder contextuele ondersteuning wordt het leren van woorden te abstract. De kinderen kunnen zich er geen beeld bij vormen. De context moet altijd in de beleevingswereld van de kinderen liggen, waardoor betrokkenheid en begrijpelijkheid gewaarborgd zijn.

Vooraf zelf doen en ervaren is een goede semantiseringsoefening. De handelingen worden door de kinderen verricht en de leerkracht zegt er de woorden bij.

Consolideren.

Het consolideren moet minstens 7 keer per woord gedaan worden, willen de woorden beklijven. Biedt Ko de woorden ook zoveel keer aan? Het antwoord is nee. Sommige woorden wel, die komen minstens 7 keer aan bod in de verschillende activiteiten. De leerkracht moet dan wel alle activiteiten doen, er geen één overslaan, anders wordt er minder geconsolideerd. Echter komen de meeste woorden te weinig aan bod. Als consolidatieactiviteiten wordt er wederom veel gebruik gemaakt van de talige context. Uitleggen van wat de kinderen bijvoorbeeld zien en doen, verwoorden van gevoelens en gedachten; wat vind je van... en oplossingen bedenken; hoe verdelen we de knikkers eerlijk? Dat wil zeggen dat kinderen de woorden al zelf moeten gaan gebruiken. De woorden moeten **actief** aanwezig zijn in de woordenschat. De kinderen moeten zelf de woorden kunnen ophalen en op het goede moment kunnen gebruiken. Dat is natuurlijk veel moeilijker dan het woord horen (receptief) en aanwijzen of doen wat er gezegd wordt¹¹. Hier is minder actieve taalvaardigheid voor nodig. Een kind met een heel lage woordenschat zal het meest gebaat zijn bij TPR¹² activiteiten. Denk aan het soort activiteiten als 'Simon says...'. De kinderen hoeven zelf geen woorden te produceren, maar doen handelingen bij woorden. Ko geeft hier geen suggesties voor. De woorden blijven ook niet

¹⁰ O.a Damhuis, R. (1992); *Woordenlijst voor 4- tot 6-jarigen. Een streeflijst voor kleuters*. Rotterdam: Projectbureau OVB.

¹¹ Verhallen, M. & Walst, R.; *Taalontwikkeling op school*. Bussum, 2002

¹² Total Physical Response.

zichtbaar voor de kinderen door middel van bijvoorbeeld een beeldmuur. Ook dit is heel belangrijk en helpt bij het inslijpen van woorden.

Of de geleerde woorden ingeslepen zijn, zal **gecontroleerd** moeten worden. Ko geeft hiervoor geen suggesties. Hoe weet de leerkracht dan of zijn inspanningen iets opgeleverd heeft? Hij/zij zal zelf iets moeten verzinnen om te controleren of de te leren woorden al dan niet geconsolideerd zijn.

Conclusie

Natuurlijk is dit een theoretisch onderzoek. Er is niet of nauwelijks naar de praktijk gekeken, maar puur en alleen naar het programma. Met behulp van literatuur is er naar de verschillende kenmerken gekeken, die een programma/methode tot een goede Nt2 methode maken¹³.

Helaas moet ik concluderen dat het programma hier niet goed scoort. De tekstdekking is te weinig; 93%. Er zijn dus minder dan 95% van de woorden bekend voor de kinderen met een woordenschat van minder dan 1000 woorden. Dit geldt zowel voor de voorleesverhalen als voor de spreek-suggesties die gedaan worden voor de leerkrachten bij de activiteiten. Naast te weinig bekende woorden is er bovendien sprake van impliciet taalgebruik, verwijswaarden en meer-woord-woorden. Dit alles bij elkaar maakt dat de teksten niet begrijpelijk zijn en dus te moeilijk voor de taalzwakke leerling. Hierdoor dwalen kinderen af en verliezen de interesse. Als leerkracht heb je moeite de kinderen bij de les te houden. Je praat als het ware over de hoofden van de kinderen heen.

Het aantal woorden dat geselecteerd is, is te weinig. Als je weet dat er minimaal 25 á 30 woorden per week geleerd moeten worden, is snel uitgerend dat Ik&Ko er te weinig aanbiedt. Hier worden namelijk 18 woorden per week aangeboden. De leerkracht moet dan wel alle activiteiten doen en er niet één overslaan, anders worden er nog minder woorden geleerd. De keuze voor woorden is niet altijd functioneel te noemen. Er worden woorden aangeboden die niet in de streeflijst voor kleuters voorkomen. De kleuterleerkrachten vinden deze woorden niet nodig om in groep 1 en 2 aan te leren. Het gaat dan bijvoorbeeld om de woorden; eerlijk spelen en onthouden. Dit zijn maar twee voorbeelden.

Er wordt veel gevraagd van de taalvaardigheid van de kinderen. Er wordt er veelal van uit gegaan dat kinderen de te leren woorden al kennen. De activiteiten hebben heel vaak een talige context. Dat wil zeggen dat de woorden vaak gesemantiseerd worden door ze uit te leggen. Dit maakt dat vooral de kinderen met een woordenschat hoger dan 1000 woorden de

activiteiten en teksten zullen begrijpen en aankunnen.

Er is weinig tijd voor het consolideren van woorden. De meeste woorden komen minder dan 7 keer aan bod. De kans dat de woorden beklijven is daardoor nihil, ook als alle activiteiten gedaan worden. Het controleren of de kinderen de woorden ook daadwerkelijk geleerd hebben, wordt achterwege gelaten. Er wordt geen suggestie gegeven hoe gecontroleerd kan worden. De leerkracht zal hier zelf een manier voor moeten bedenken.

Naar aanleiding van deze resultaten is het antwoord op mijn vraag dus negatief. Het programma is niet geschikt voor kinderen met een woordenschat lager dan 1000 woorden in de passieve en/of actieve woordenschat. Het taalaanbod is niet begrijpelijk en de doelwoorden zullen op deze manier niet geleerd worden. Ik&Ko voldoet niet aan de kenmerken van een goede Nt2 methode.

Literatuur:

- Bacchini, S., Boland, T., Hulsbeek, M., Pot, H. & Smits, M.; *Duizend-en-een-woorden. De allereerste Nederlandse woorden voor anderstalige peuters en kleuters.*
- Damhuis, R. (1992); *Woordenlijst voor 4- tot 6-jarigen: een streeflijst voor kleuters.* Rotterdam: Projectbureau OVB.
- Pot, H. (2006); *Een lawine van woorden; taal leren door absolute beginners met Puk & Ko en Piramide in Rotterdam.*
- Bacchini, S., van Dam, B. & Verhallen, M. (2003); artikel Taalmethodes als zinvol materiaal. *Toon*, 13-15.
- van de Guchte, C. (2004); artikel taalmethodes op de basisschool: voldoende voor tweede taalleerders of niet? (2). *Toon*, 13-15.
- Verhallen, M. & Walst, R.; *Taalontwikkeling op school.* Bussum, 2002
- Nulft, van den, D. & Verhallen, M. *Met woorden in de weer.* Hoevelaken, 2002
- Verhallen, M. & Verhallen, S.; *Woorden leren woorden onderwijzen.* Bussum, 2003

Internetadressen:

- <http://www.slo.nl/>
- Van den Branden, K., Van den Nulft, D., Verhallen, M. & Verhelst, M.; *Referentiekader vroege tweedetaalverwerving.* Gevonden december 2008; http://taalunieversum.org/onderwijs/publicaties/vroegetweedetaalverwerving/referentiekader_nt2.pdf

¹³ van de Guchte, C. (2004); artikel taalmethodes op de basisschool: voldoende voor tweede taalleerders of niet? (2). *Toon*, 13-15.